

Tykkylumen koristelemia puita Vuokatista. Kuva: Janna Riikonen

Sisällysluettelo (pääset artikkeliin klikkaamalla otsikkoa alla)

1. Pääkirjoitus
2. Ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittaminen arkikäyttöön
3. Julkinen kuuluttaminen YVA- ja SOVA-menettelyissä
4. Equator Principles uudistui 2020
5. Haluan kommentoida Impakti-uutiskirjettä

YVA-päivä järjestetään 18.3.2021 – kokonaan virtuaalisesti!

Valtakunnallinen YVA-päivä pidetään torstaina 18.3.2021 virtuaalisena verkkoseminaarina. Tietoa YVA-päivästä, sen ohjelmasta ja ilmoittautumisesta löytyy Yva ry:n sivuilla osoitteella www.yvary.fi/yva-paivat. Tervetuloa mukaan!

Seuraava Yva ry:n webinaari ilmastovaikutuksista 17.02.2021

Yva ry:n webinaarisarjan toinen tilaisuus järjestetään 17.02.2021 klo 14. Teemana tällä kertaa on Ilmastovaikutukset YVA-menettelyssä. Tilaisuus toteutetaan MS Teams -ohjelmistolla ja se nauhoitetaan. Webinaarisarja on Yva ry:n jäsenille. Ei-jäsenet voivat osallistua yhteen luentosarjan tilaisuuteen tutustumismielessä. Ilmoittautumiset: Mattias Järvinen, matjarvi@gmail.com tai 050-3120295.

1. Pääkirjoitus

Hyvää alkanutta vuotta 2021 hyvät Yva ry:n jäsenet.

Puheenjohtajakauteni alkoi viime vuoden toukokuussa, aikaan, kun kokonaiskuva Koronan vaikutuksista maailmaan oli vasta muodostumassa. Otin eteeni nivaskan vanhoja toimintasuunnitelmia ja -kertomuksia, joista näin heti että yhdistyksen

toiminta on aina ollut pitkälti ihmisten kanssakäymistä. On ollut YVA-päiviä, ekskursioita, opintomatoja, teemailtoja ja paljon muuta. Sitähän Yva ry:n juju paljolti on: jäsenten verkostoitumista ja ajankohtaisten teemojen tilaisuuksia. Tämän ohella yhdistys toki osallistuu aktiivisesti ympäristövaikutusten arvioinnin kehittämiseen.

Kesä meni seuratessa pandemian kehittymistä. Ehdin jo ajatella, että yhdistyksen toiminta jää tartuntariskin takia joksikin aikaa vähäiseksi. Yhdistyksen uutta strategiaa hiotessamme totesimme kuitenkin, että uhkaa on mahdollista kääntää mahdollisuudeksi, siirtämällä toimintamme verkkoon. Emme voi järjestää fyysisiä tilaisuuksia, mutta voimme järjestää toimintaamme verkkoon, jopa merkittäviltä osin. Tämä parantaa samalla yhdistyksen saavutettavuutta ja riippumattomuus fyysisestä läsnäolosta kuormittaa tietysti ympäristöäkin vähemmän.

Syksyn aikana yhdistys on lanseerannut uuden sähköisen Impaktin ”newsletterin”. Se on sisällöltään lyhyempi kuin edellinen paperinen Impakti, mutta sitä tehdään ja se lähetetään jäsenille useammin, noin neljä kertaa vuodessa. Sen lisäksi olemme lanseeranneet uuden webinaarisarjan ympäristövaikutusten arvioinnin ajankohtaisista teemoista. Vastaanotto on tähän mennessä ollut hyvin positiivinen ja seuraavaan, 17.2.2021, järjestettävään ilmastovaikutuksia käsittelevään webinaariin on ilmoittautunut jo lähes 50 jäsentä ja jäsenehdokasta.

Verkon kautta tapahtuva toiminta tuo paljon mahdollisuuksia, mutta uhkiakin on tunnistettu. Aktiiviset jäsenemme ovat ilmaisseet huolensa perinteisten verkostoitumisfoorumien näivettymisestä. Etenkin tämä koskee perinteistä valtakunnallista YVA-päivää. Se järjestetään tänä vuonna 18. maaliskuuta - ensimmäistä kertaa täysin verkossa. Vaikka pandemia lopulta häviäisi, YVA-päivää ei todennäköisesti enää koskaan tulla järjestämään kuten ennen vanhaan, sillä vaihtoehtoinen etäosallistuminen on tullut jäädäkseen. Tulemmeko siis enää ikinä tapaamaan toisiamme samalla tavalla kuin ennen vanhaan? Uhka vai mahdollisuus, mitä mieltä itse olet?

Mattias Järvinen, YVA ry:n puheenjohtaja

[Palaa Sisällysluetteloon](#)

2. Ympäristöllisten lupamenettelyjen

yhteensovittaminen arkikäyttöön

Laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta tuli voimaan 1.9.2020. Laista ja sen toimeenpanon osana toteutetusta toimintamallista on kuitenkin vielä pitkä matka siihen, että yhteensovittamisesta tulee yksi tavallinen toimintatapa muiden lupamenettelyiden joukossa.

Yhteensovittamislain puitteissa toiminnanharjoittaja voi pyytää lupaviranomaisilta yhteensovittamista, jos hän hakee hankkeelleen ympäristö-, vesitalous- ja/tai maa-aineslupaa, ja lisäksi muuta maankäyttö- ja rakennuslain, kemikaaliturvallisuuslain, kaivoslain tai luonnonsuojelulain piirissä olevaa lupaa. Kaikkiaan yhteensovittamisen piirissä on 13 ympäristöön liittyvää lupaa.

Seurantaryhmä tukemaan lain toimeenpanoa

Tuolloin AVI tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ryhtyy ns. yhteensovittavana viranomaisena koordinoimaan toimivaltaisten lupaviranomaisten yhteistyötä niin, että hankkeen eri lupien käsittelyvaiheet voidaan sovittaa ajallisesti yhteen. Yhteensovittamisessa voivat mukana olla lupatilanteesta riippuen yhteensovittavan viranomaisen lisäksi Tukes, ELY-keskus ja/tai kunnan rakennusvalvontaviranomainen.

Ympäristöllisten lupien vastuuviranomaisten ja niitä ohjaavien ministeriöiden edustajista koottiin seurantaryhmä tukemaan lain toimeenpanoa. Sen ohjauksessa valmisteltiin keväällä 2020 Ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisen toimintamalli, jonka tavoitteena on vahvistaa viranomaisten yhteistä käsitystä yhteensovittamisesta, antaa käytännön ohjeita ja apua lupahakemuksia käsittelevälle henkilöstölle sekä siten myös edistää asiakkaiden sujuvaa ja yhdenvertaista kohtelua vaihtelevissa luvitusilanteissa.

Toimintamallin avulla päästään toteuttamaan lain tavoitteleman yhden luukun periaatteen fyysistä puolta: yksi viranomainen hoitaa keskitetysti yhteensovittettavan hankkeen ympäristöllisen lupavalmistelu koordinointia ja kontaktointia, vaikka itse lupia käsitellään omien lainsäädäntöjensä mukaisesti monissa viranomaisissa.

Myös YVA-vaiheita voidaan yhteensovittaa

Myös YVA-lakiin tuli yhteensovittamislain myötä muutos. 22 a §:ssä säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja lupamenettelyn yhteensovittamisesta niin, että hanketta koskevan ympäristövaikutusten arvioinnin ja lupahakemuksen käsittelyn edellyttämiä selvitystarpeita voidaan tarpeen mukaan sovittaa arviointiohjelmassa yhteen. Jos hanketta koskeva ympäristövaikutusten arviointimenettely ja AVIn ratkaistavaksi kuuluva ympäristölupahakemus ovat samanaikaisesti vireillä, ja jos hankkeelle ei ole sen

sijainnin, laajuuden ja teknisten ominaisuuksien kannalta muuta toteuttamiskelpoista vaihtoehtoa kuin lupahakemuksessa esitetty, voidaan myös arviointiselostuksen ja lupamenettelyn kuuleminen toteuttaa yhteensovittain.

Sujuvan viranomaisyhteistyön varmistamiseksi voidaan jo YVA-lain mukaisessa ennakoneuvottelussa tunnistaa tulevia lupatarpeita ja kutsua mukaan yhteensovittavan viranomaisen edustaja. Vastaavasti yhteensovittamislain mukaiseen ennakkotapaamiseen voidaan kutsua mukaan YVA-asiantuntija. Olennaista onkin varmistaa tiedon kulkua niin, että omilla tahoillaan vireillä olevissa YVA- ja lupamenettelyissä hoksataan tämä kytkös ja osataan ottaa eri asiantuntijuudet huomioon parhaan lopputuloksen aikaansaamiseksi.

Kohti sujuvaa sähköistä asiointia

Yhden luukun periaatteella tähdätään tekniseenkin päämäärään; sähköisen lupa-asioinnin mahdollistamiseen, hakijan ja viranomaisten tuplatyötä välttämällä. Tavoitteena on saada kaikki ympäristölliset luvat ja niiden lupaviranomaiset mukaan työ- ja elinkeinoministeriön hankkeessa rakennettuun Luvat ja valvonta -palveluun, joka mahdollistaa toiminnanharjoittajalle lupahakemusten vireillelaiton tietojen kertasyötöllä useisiin viranomaisiin. Tämän toteuttamiseen tarvitaan kuitenkin lisää aikaa.

Luvat ja valvonta -palvelun Teollisuuslaitos-palvelukokonaisuuteen on integroitu vasta muutama valtion lupaviranomaisen toteuttama ympäristöllinen lupa. Laajentamista hidastaa mm. se, että monilta kunnilta puuttuvat vielä etenkin ympäristö- ja maa-ainesluvituksen sähköiset asiointiratkaisut. Kuntaliiton ja valtiovarainministeriön syksyllä 2020 järjestämissä ”kunta–valtio –jalostamon” työpajoissa tunnistettiin yhteinen tahtotila siihen, että ympäristöhallinnon asiointiin ja tiedonhallintaan täytyy kehittää sujuvampia yhteisiä ratkaisuja. Näitä asioita edistetään parhaillaan monellakin rintamalla.

Yhteensovittamisen seurantaryhmä jatkaa 2021–2022

Kun yhden luukun toiminnan kattavasti mahdollistavat tekniset ratkaisut ovat siis vielä keskeneräiset, eikä lupaviranomaisten keskinäistä yhteensovitusyhteistyötä ohjaavaa toimintamalliakaan ole käytännössä ”koeponnistettu”, seurantaryhmässä todettiin, että yhteistyötä yhteensovittamislain toimeenpanon tukemiseksi kannattaa edelleen jatkaa. Siksi seurantaryhmälle asetettiin jatkokausi vuosiksi 2021–2022. Sen puheenjohtajana toimii ympäristöministeriön lainsäädäntöneuvos Tia Laine-Ylijoki-Laakso ja sihteerinä allekirjoittanut.

Jatkokauden aikana pyritään varmistamaan, että yhteensovittamisesta – sujuvaa viranomaisyhteistyötä ja sähköisiä ratkaisuja hyödyntäen – tulisi arkipäivää. Jos sinulla on tähän kehittämisideoita, ota mielellään yhteyttä!

Yhteensovitettaessa lupamenettelyjen eri vaiheet toteutetaan yhtäaikaaisesti. (Kuva: Ympäristöministeriö)

Teksti: Anju Asunta, kirjoittaja toimii ympäristöministeriössä ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisen projektipäällikkönä, anju.asunta@ym.fi, puh. 0295 250 191

Kuva: Anju Asunta

Tutustu toimintamalliin www.ym.fi/yhteensovittaminen

Palaa Sisällysluetteloon

3. Julkinen kuuluttaminen YVA- ja SOVA-menettelyssä

Julkisia kuulutuksia koskeva sääntely uudistui vuoden 2020 alussa, kun hallintolakiin (434/2004) lisätyt julkisia kuulutuksia koskevat 62 a ja 62 b § tulivat voimaan. Samassa

yhteydessä vanha laki julkisista kuulutuksista (34/1925) kumottiin. Hallintolakiin lisättyjen säännösten myötä myös YVA-lakiin (252/2017) ja SOVA-lakiin (200/2005) oli tarpeen tehdä muutoksia, jotka tulivat voimaan 1.1.2020 alkaen. YVA-lain ja SOVA-lain julkista kuuluttamista koskevat säännökset poikkeavat eräiltä osin hallintolaissa säädetystä.

Julkisella kuuluttamisella tarkoitetaan asiakirjan antamista tiedoksi julkisella kuulutuksella. Hallintolain 62 a §:n mukaan pääsääntönä julkisessa kuuluttamisessa on, että kuulutus ja kuulutettavat asiakirjat julkaistaan yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla. Tarpeen vaatiessa kuulutus julkaistaan myös asian vaikutusalueen sanomalehdessä tai muulla viranomaisen päättämällä tavalla. Jos kuulutusta ei voida tietoliikennehäiriöiden tai muun tähän rinnastettavan syyn vuoksi julkaista

viranomaisen verkkosivuilla, se on julkaistava lisäksi virallisessa lehdessä.

Kuulutus ja kuulutettava asiakirja on pidettävä nähtävillä 14 vuorokautta. Jos asiakirjan tiedoksisaannista alkaa kuluu muutoksenhakuaika tai muu vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika, kuulutus ja kuulutettava asiakirja on pidettävä yleisesti nähtävillä mainitun määräajan päättymiseen asti. Vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika voi olla esimerkiksi mielipiteiden jättämiseen varattava aika.

Julkinen kuuluttaminen YVA-menettelyssä

YVA-lain mukaan kuulutettavia asiakirjoja ovat 13 §:n mukainen päätös arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa, 16 §:n mukainen arviointiohjelma sekä 19 §:n mukainen arviointiselostus. Lakimuutoksen myötä myös 23 §:n mukainen perusteltu päätelmä on nykyisin kuulutettava asiakirja. Edellä mainitut asiakirjat annetaan tiedoksi hallintolain 62 a §:n mukaisella julkisella kuulutuksella. Hallintolaissa säädetystä poiketen kuulutus ja kuulutettavat asiakirjat on kuitenkin pidettävä viranomaisen verkkosivuilla yleisesti nähtävillä 30 päivää. Lisäksi tieto kuulutuksesta on julkaistava viipymättä hankkeen todennäköisen vaikutusalueen kunnissa. Kunnan ilmoituksista säädetään kuntalain (410/2015) 108 §:ssä. YVA-lain 18 §:n mukaista yhteysviranomaisen lausuntoa arviointiohjelmasta ei kuuluteta, mutta se julkaistaan viranomaisen verkkosivuilla.

Hallintolain 62 a §:n 3 momentissa säädetään kuulutuksen sisällöstä. YVA-asioissa kuulutuksen sisällön osalta noudatetaan hallintolaissa säädetyn sijaan kuitenkin YVA-lakia ja YVA-asetusta (277/2017). Aiempaan nähden uutena

vaatimuksena on se, että kuulutuksessa on mainittava, missä ja mihin ajankohtaan saakka asiakirja pidetään nähtävillä sekä ajankohta, jona se on julkaistu viranomaisen verkkosivuilla. Hallintolain säännöksestä poiketen kuulutuksessa ei myöskään todeta tiedonsaannin tapahtuvan seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta.

Henkilötiedot on poistettava verkossa julkaistuihin kuulutuksista ja kuulutettavista asiakirjoista

Hallintolain 62 b §:n mukaan yleisessä tietoverkossa julkaistava julkinen kuulutus ja kuulutettavat asiakirjat voivat sisältää ainoastaan tiedonsaannin kannalta välttämättömät henkilötiedot, jotka on poistettava yleisestä tietoverkosta viranomaisen verkkosivuilta kuulutuksen nähtävilläpitoajan päätyttyä. Ei ole yleisesti määritelty, mitä ovat ”tiedonsaannin kannalta välttämättömät henkilötiedot”, vaan tätä tulee tarkastella aina tapauskohtaisesti.

YVA-asioissa henkilötiedoiksi katsotaan hankkeesta vastaavan nimi ja hankkeen sijainti, ja ne voidaan julkaista kuulutuksessa ja kuulutettavissa asiakirjoissa. Hallintolain säännöksestä poiketen kuulutuksessa ja kuulutetuissa asiakirjoissa julkaistut henkilötiedot on kuitenkin poistettava perustellun päätelmän nähtävilläpitoajan kuluttua. YVA-lain 13 §:n mukaisen yksittäistapauspäätöksen osalta henkilötiedot poistetaan päätöstä koskevan nähtävilläpitoajan päätyttyä eli 30 päivän kuluttua.

Henkilötietojen poistaminen koskee nimenomaisesti yleisessä tietoverkossa julkaistavia henkilötietoja. Lisäksi henkilötietojen poistaminen koskee sellaisia hanketyyppejä, jossa hankkeesta vastaava harjoittaa toimintaa omalla nimellään ja hanke sijaitsee hänen kotiosoitteessaan. Tyypillinen esimerkki tällaisista hankkeista ovat eläinsuojat. Viranomaisia sekä hankkeesta vastaavan ilmoittamia yhteyshenkilöitä ja konsultteja pidetään julkisia tehtäviä hoitavina tahoina, joten näiden henkilötietoja ei tarvitse poistaa verkosta. Viranomainen vastaa verkkosivuillaan julkaistujen kuulutusten ja kuulutettavien asiakirjojen henkilötietojen poistamisesta.

Julkinen kuuluttaminen SOVA-menettelyssä

SOVA-lain mukainen tiedottaminen on aiemmin tapahtunut hallintolain 62 §:n mukaisena yleistiedoksiantona. Lakimuutoksen myötä tiedottamisessa noudatetaan nykyisin hallintolain 62 a §:n mukaista julkista kuuluttamista. On huomattava, että sovellettaessa 62 a §:ää tulee sovellettavaksi myös tietojen julkaisemista koskeva hallintolain 62 b §.

Lähtökohtaisesti asiakirjojen nähtävillä pitämiseen ja niistä tiedottamiseen sovelletaan ensisijaisesti suunnitelman tai ohjelman valmistelua koskevaa sääntelyä. Jos asiasta ei ole erikseen säädetty, tiedoksianto tapahtuu hallintolain 62 a §:n mukaisesti. Julkisella kuulutuksella annetaan tiedoksi SOVA-lain 5 §:n mukainen soveltamisharkinnan tulos ja 11 §:n mukaisesti suunnitelma tai ohjelma sekä suunnitelman tai ohjelman hyväksymistä koskeva päätös.

Hallintolain mukaista julkisia kuulutuksia koskevaa menettelyä noudatetaan myös tiedotettaessa suunnitelman tai ohjelman ja ympäristöselostuksen valmistelusta sekä suunnitelma- tai ohjelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta kuulemiseksi, ellei asiasta ole erikseen säädetty. Jotta yleisöllä on mahdollisuus tutustua aineistoihin ja esittää niistä mielipiteensä,

nähtävilläpitoaika on hallintolaissa säädetystä poiketen vähintään 30 päivää. Virallisessa lehdessä tiedotetaan enää vain poikkeustapauksissa, esimerkiksi tietoliikennehäiriöiden estäessä tiedottamisen yleisessä tietoverkossa.

Teksti: Essi Römpötti, erityisasiantuntija, ympäristöministeriö,
essi.rompotti@ym.fi

Kuv: Teemu Leinonen

[Palaa Sisällysluetteloon](#)

Tunturi-Lappia lentokoneesta nähtynä.

4. Equator Principles uudistui 2020

Equatorial Principles -periaatteisiin (EP) tuli vuonna 2020 muutoksia, jotka saattavat tulla tärkeiksi myös Suomessa. Suomi on EP:n Designated Countries -listalla, johon on listattu maat, joiden kansallinen lainsäädäntö on katsottu olleen riittävä EP:n vaatimusten osalta. Uutta on kuitenkin nyt, että myös Designated Countries-listatuissa maissa rahoittajan tulee arvioida, pitäisikö projektin sosiaalisten ja ympäristöriskien hallinnassa hyödyntää kansainvälisiä

kestävyyden standardeja (IFC Performance Standards) maan oma lainsäädännön lisäksi. Tuleva käytäntö on vasta muodostumassa, mutta

rahoittajat saattavat jatkossa vaatia muutoksia mm. ilmastoon, ihmisoikeuksiin sekä alkuperäiskansoihin kohdistuvien vaikutusten arviointiin ja hallintaan.

Equator Principles (EP) -periaatteet ohjaavat niihin sitoutuneita rahoituslaitoksia hallitsemaan projektirahoitukseensa liittyvää kestävyysriskiä. Uusin versio, EP4, julkistettiin 2019 lopulla ja sitä on noudatettava viimeistään lokakuusta 2020 alkaen. Uudessa versiossa on Suomen kannalta kiinnostavia muutoksia. Tässä artikkelissa kuvataan niistä Suomen kannalta merkittävämpi. Artikkelin perässä on EP-periaatteiden lyhyt esittely niille, joille aihe ei ole tuttu.

Equator Principles -periaatteet muodostavat rahoitusalan toimijoiden vapaaehtoisen vastuullisuusraamin, jota soveltamalla hallitaan projektirahoitukseen liittyviä sosiaalisia ja ympäristöriskejä. Periaatteisiin sitoutuneet rahoituslaitokset myöntävät projektirahoitusta ainoastaan hankkeille, joiden ne ovat todenneet täyttävän periaatteiden määrittelemät kestävyyskriteerit. 2020 lopussa periaatteisiin sitoutuneita rahoituslaitoksia (*Equator Principles Financial Institution* = EPFI) oli 114, joukossa globaaleja jättejä kuten JP Morgan Chase, Barclays ja Citibank sekä Suomessakin tuttuja, kuten OP, Nordea ja SEB. Jäsenet ovat liikepankkeja sekä valtiollisia vientiluotto- ja kehitysrahoittajia.

Projektin vaikutukset on arvioitava

Erittäin keskeinen ja YVA-ammattilaisten kannalta olennaisin EP-vaatimus on se, että rahoitettavalle projektille on laadittava asianmukainen sosiaalinen ja ympäristöllinen arviointi (Periaate 2). Yleisesti ottaen kyseisessä arvioinnissa on sovellettava ensinnäkin sijaintimaan kansallista lainsäädäntöä sekä lisäksi nk. kansainvälisiä kestävyysstandardeja eli Maailmanpankin ja IFC:n standardeja (*IFC Performance Standards on Environmental and Social Sustainability* ja *World Bank Group Environmental, Health and Safety Guidelines*). Tietyissä nimetyissä maissa (*Designated Countries*), joihin Suomikin kuuluu, on aiemmissa EP versioissa katsottu kotimaisen lainsäädännön noudattamisen oleva riittävää.

Kuitenkin kansainvälisten standardien mukainen arviointi kattaa myös aihealueita, joita ei esim. Suomen lainsäädännössä ole edellytetty arvioitavaksi samalla tarkkuudella tai lainkaan. Jo aiemmin joissakin suomalaisissa ja mm. pohjoismaisissa hankkeissa on laadittu esim. gap-analyysi eli selvitys siitä, miten hankkeessa sovelletut menettelyt, mukaan lukien mahdollinen YVA, ovat vastanneet EP-vaatimuksia ja kansainvälisiä standardeja, ja mitä poikkeamia eli gappeja on. Tarkastelu on voitu laatia joko rahoittajan vaatimuksesta tai osana sellaista toteutettavuus selvitystä (*feasibility study*) jonka tarkoituksena on mahdollistaa projektirahoituksen hankkiminen. Uutena vaatimuksena EP4 edellyttää, että myös nimetyissä maissa sijaitsevien projektien osalta rahoittajan tulee nimenomaisesti arvioida, pitäisikö yhtä tai useampaa IFC:n Performance Standardia käyttää ohjeena hankkeen riskien hallintaan sijoittumismaan lainsäädännön lisäksi.

Ihmisoikeudet ja alkuperäiskansat

EP4-version mukaan projekteissa tulee aina selvittää hankkeen mahdolliset vaikutukset ihmisoikeuksiin. Suomeen sijoittuvissa hankkeissa esimerkiksi lapsityövoiman suoran hyväksikäytön vaara lienee vähäinen, mutta tarkastelu on joka tapauksessa tehtävä, mikäli hankkeelle haetaan rahoitusta EP-

periaatteisiin sitoutuneelta rahoituslaitokselta. Ihmisoikeuksiin kohdistuvien riskien ja vaikutusten arvioinnissa tulee soveltaa YK:n ohjeita (UNGP) *Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework* United Nations 2011 (HR/PUB/11/04).

EP-periaate 5 edellyttää sidosryhmien kanssa käytävää vuorovaikutusta. Alkuperäiskansoihin vaikuttavien hankkeiden osalta on erityisvaatimuksia. Tilanteissa, joissa suunniteltu projekti sijoittuisi alkuperäiskansojen omistuksessa tai perinteisesti heidän käytössään oleville alueille, on niiltä yhteisöiltä, joihin vaikutuksia kohdistuisi, saatava etukäteen vapaaehtoinen suostumus, joka perustuu oikeaan tietoon (*Free, Prior and Informed Consent* eli *FPIC*).

IFC:n voimassa olevat standardit, *IFC Performance Standards on Environmental and Social Sustainability 2012*, sisältävät oman standardin (PS7) alkuperäiskansoihin vaikuttavien hankkeiden arviointiin ja hallintaan. EP periaate 5 viittaa nimenomaisesti PS7:n vaatimukseen, joita on siis seurattava myös nimetyissä maissa olevien projektien osalta, jos vaikutuksia alkuperäiskansoihin saattaa olla. Alkuperäiskansoihin kuuluvien yhteisöjen katsotaan olevan erityisen haavoittuvaisia monille hankkeiden vaikutuksille, mm. kieli- ja kulttuurieroista johtuen sekä siksi, että monien alkuperäiskansoihin kuuluvien ihmisten elämäntapa on tiukasti yhteydessä perinteiseen maankäyttöön. PS7 edellyttää, että mikäli alkuperäiskansoihin kuuluville yhteisöille voi aiheutua vaikutuksia, on nämä yhteisöt huomioitava erityisesti ja ko. yhteisön kulttuuriin ja kieleen sopivalla tavalla.

Suomen olosuhteissa PS 7 soveltaminen voisi tulla harkintaan, mikäli tarkasteltava hanke on sijoittumassa tai aiheuttamassa vaikutuksia saamelaisalueelle. Esimerkiksi jos hankkeella tai sen liitännäishankkeilla voi olla vaikutuksia saamelaisen poronhoitoon tai muihin saamelaiselinkeinoihin, voitaneen FPIC-menettelyä katsoa tarpeelliseksi, jotta EP-vaatimukset täyttyvät.

Ilmatoriskit ja -vaikutukset

EP4 mukaiseen vaikutusarviointiin täytyy sisältyä ilmatoriskien ja -vaikutusten arviointi kaikille vaikutuksiltaan merkittävälle (A-kategoria) ja tarvittaessa muillekin projekteille. Ilmatoriskien arviointi on tehtävä aina, kun on odotettavissa, että projektin kasvihuonekaasujen päästöt ylittävät 100 000 tonnia CO₂-ekv vuodessa (Scope 1 ja Scope 2). Arvioinnissa on tarkasteltava mahdollisuuksia pienentää kasvihuonekaasujen päästöjä. Ilmatoriskit ja -vaikutukset tulee arvioida TCFD-suositusten (*Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures published on 15 June 2017*) mukaisesti. Arvioinnissa on huomioitava ilmastonmuutoksesta aiheutuvat mahdolliset fyysiset riskit kuten äärisäiden vaikutukset, sekä ilmastonmuutokseen sopeutumisesta aiheutuvat poliittiset, lailliset ja liiketoimintariskit.

Muita eroja Suomi-YVAan

IFC:n PS-standardit eroavat monelta osin suomalaisista YVA-vaatimuksista. Terveysten ja turvallisuuteen aiheutuvia vaatimuksia on tarkasteltava jo arviointivaiheessa myös projektin työntekijöiden kannalta (IFC PS2). Kulttuuriperinnön (PS8) osalta vaatimukset ovat huomattavasti

yksityiskohtaisemmat kuin kotimainen maininta ”arvioidaan vaikutukset kulttuuriperintöön”. Biodiversiteetin arviointiin ja hallintaan (PS6) liittyy vaatimuksia, joita suomalainen lainsäädäntö ei suoraan aseta. Mahdollisesti vaikutusten kohteena olevia elinympäristöjä tarkastellaan ja kohdellaan eri tavoin, riippuen siitä ovatko ne kriittisiä (*critical habitat*), luonnontilaisia (*natural habitat*) vai muuntuneita (*modified habitat*). Kriittisten habitaattien alueelle ei saa PS6 mukaan kohdistaa mitään toimintoja, ellei se ole aivan välttämätöntä.

IFC PS5 (*Land Acquisition and Involuntary Resettlement*) asettaa vaatimuksia sille, miten toimitaan, jos projektiin liittyy ei-vapaaehtoista maan tai maa-alueen käyttöoikeuksien hankintaa (esim. lunastus tai lunastuksen uhalla tehtävä kauppa) tai jos ihmisiä joutuu vasten tahtoaan muuttamaan. Myös maahan liittyvän elinkeinon vaikeutumista tarkastellaan PS5 mukaisesti. Suomessa useisiin hanketyyppeihin liittyy lunastusmahdollisuus ja/tai vaikutuksia elinkeinoille, kuten poronhoidolle. Näihin liittyviä vaikutuksia tarkastellaan YVA-menettelyissä usein melko pintapuolisesti, koska varsinainen lunastusvaihe tulee vasta myöhemmin.

Mikä muuttuu?

Uusi EP4 on tullut voimaan vasta äskettäin. Toistaiseksi ei ole tietoa, missä määrin ja kuinka tiukasti EP-periaatteisiin sitoutuneet rahoituslaitokset tulevat edellyttämään jonkun tai joidenkin IFC:n performance standardien soveltamista nimetyissä maissa, kuten Suomessa ja Ruotsissa. Muutoksen tavoitteena on epäilemättä laajentaa menettelyjä IFC-vaatimusten suuntaan. EP4 olleessa luonnosvaiheessa oli harkinnassa jopa koko nimettyjen maiden erityisasemasta luopuminen.

Ilmasto- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointeja EP4 edellyttää suoraan, joten ainakin niihin tullaan jatkossa kiinnittämään huomiota. Luontevaa olisi yhdistää nämä vaikutusarviot YVA-menettelyyn, joskin EP4 mahdollistaa myös erilliset arvioinnit. Alkuperäiskansoihin kohdistuvia vaikutuksia on tarkasteltava ja hallittava erityisen huolellisesti. Aiempaa selkeämpi vaatimus soveltaa PS7 vaatimuksia vaikuttaneen saamelaisalueen koskeviin hankkeisiin, mikäli niihin haetaan rahoitusta EP-periaatteisiin sitoutuneelta taholta. On hyvä huomata, että EP-vaatimuksia on toteutettava myös hankkeissa, joissa ei Suomessa välttämättä tulisi tehtäväksi YVAa, kuten matkailu- tai kaupan alan hankkeissa.

Equator Principles -periaatteet

EP-periaatteet koskevat seuraavia rahoitustuotteita: 1) projektirahoituksen neuvontapalvelut, 2) projektirahoitus, 3) projektiin liittyvät yrityslainat, 4) tilapäiset lainat sekä 5) projektiin liittyvä jälleenrahoitus ja hankintarahoitus.

Periaatteita sovelletaan kaikkien alojen projekteihin kaikkialla maailmassa. EP:n osa ”Scope” kuvaa tarkemmin soveltamisen kriteereitä ja kynnysarvoja.

Huom EPFI = *Equator Principles Financial Institution* eli EP:iin sitoutunut rahoituslaitos

Periaatteita on kymmenen, ja ne on lyhyesti kuvattu seuraavassa:

Principle 1: Review and Categorization – Projektin arviointi ja projektikategoria

Harkitessaan projektin rahoittamiseen liittyviä palveluita, EPFI määrittelee osana due diligence- sekä ympäristö- ja sosiaalisen arvioinnin prosessiaan projektin

kategoriaan A, B tai C. A-kategoriaan kuuluvat projektit, joihin saattaa liittyä merkittäviä haitallisia ympäristöllisiä tai sosiaalisia riskejä, ja/tai joiden vaikutukset ovat moninaisia, palautumattomia tai uudenlaisia. B-kategorian projekteilla on oletettavasti lieviä vaikutuksia, ja C-kategoriaan luetaan projektit, joiden haitalliset vaikutukset ovat erittäin vähäisiä, tai niitä ei ole.

Principle 2: Environmental and Social Assessment – Ympäristö- ja sosiaalinen arviointi

EPFI edellyttää, että asiakas (rahoituksen saaja) laatii asianmukaisen arvioinnin projektin sosiaalisten ja ympäristöriskien ja vaikutusten arvioinnin. Kaikille A-kategorian ja tarvittaessa myös B-kategorian hankkeille asianmukainen arviointi tarkoittaa täydellistä ympäristö- ja sosiaalisten vaikutusten arviointia, ja lisäksi tarvittaessa lisäselvityksiä. Muille hankkeille rajatumpi arviointi voi olla riittävä.

Arviointiin tulee sisältyä arvio mahdollisista haitallisista vaikutuksista ihmisoikeuksien toteutumiseen. Ilmastoriskien arviointi (*Climate Change Risk Assessment*) on aina laadittava A- kategorian ja tarvittaessa B-kategorian projekteille sekä lisäksi kaikille projekteille, joiden vuosittaiset hiilipäästöt (Scope 1 + Scope 2) ylittävät 100 000 CO₂-ekv tonnia.

Principle 3: Applicable Environmental and Social Standards – Sovellettavat ympäristölliset ja sosiaaliset standardit

Edellä mainitun arviointiprosessin tulee ensinnäkin varmistaa, että projekti noudattaa kaikkia sijaintimaan sosiaalisia ja ympäristöllisiä säädöksiä ja vaatimuksia. Tietyissä, nimetyissä maissa (*Designated Countries*), joihin Suomikin kuuluu, kansallisten vaatimusten täyttämistä pidetään lähtökohtaisesti riittävänä. Muissa maissa sovellettavina standardeina pidetään paikallisen lainsäädännön lisäksi Maailmanpankin ja IFC:n standardeja (*IFC Performance Standards on Environmental and Social Sustainability* ja *World Bank Group Environmental, Health and Safety Guidelines*).

Uutena vaatimuksena myös nimetyissä maissa, siis myös Suomessa, sijaitsevien projektien osalta EPFI:n tulee nimenomaisesti arvioida, tulisiko yhtä tai useampaa IFC:n *Performance Standardia* käyttää ohjeena hankkeen riskien hallintaan sijoittumismaan lainsäädännön lisäksi. A-kategorian ja tarpeen mukaan B-kategorian projekteissa arvio tehdään yhdessä riippumattoman ympäristö- ja sosiaalisten asioiden konsultin kanssa.

Principle 4: Environmental and Social Management Systems and Equator Principles Action Plan – Ympäristö- ja sosiaalisten asioiden hallintajärjestelmät ja EP-toimintasuunnitelma

EPFI edellyttää, että kaikille A- ja B-kategorian projekteille laaditaan ja toteutetaan ympäristö- ja sosiaalisten asioiden hallintajärjestelmä sekä tarvittaessa toimintasuunnitelma siitä, miten havaitut puutteet korjataan, jotta projekti vastaa kaikkia sovellettavia standardeja.

Principle 5: Stakeholder Engagement – Sidosryhmien osallistaminen

EPFI edellyttää, että kaikissa A- ja B-kategorian projekteissa asiakkaan on osoitettava, että sidosryhmiä osallistetaan tehokkaasti, jatkuvasti ja kyseiseen kulttuuriin soveltuvalla tavalla. Osallistamisprosessien tulee kattaa vähintään vaikutusten kohteena olevat yhteisöt sekä projektin työntekijät, ja tarpeen

mukaan myös muita sidosryhmiä.

Mikäli projektilla voi olla vaikutuksia alkuperäiskansoihin, on erityisesti varmistettava IFC Performance Standard 7 mukaisesti, että alkuperäiskansoilta on saatu nk. FPIC (*Free, Prior and Informed Consent*) eli suostumus, joka on vapaaehtoinen, on saatu etukäteen ja perustuu todelliseen ja riittävään tietoon hankkeesta.

Principle 6: Grievance Mechanism – Valitusmekanismi

Kaikissa A- ja tarvittaessa myös B-kategorian projekteissa on perustettava nimenomainen valitusmekanismi (*Grievance Mechanism*) jonka avulla vaikutusten kohteena olevat yhteisöt ja työntekijät voivat ilmaista ja ratkaista projektin mahdollisia ympäristöllisiä tai sosiaalisia epäkohtia.

Principle 7: Independent Review – Riippumaton tarkastus

Riippumattoman ympäristö- ja sosiaalisten asioiden konsultin tulee tarkastaa suoritettu vaikutusten arviointi, laaditut hallintajärjestelmät sekä sidosryhmien osallistamista koskeva dokumentaatio. EPFI hyödyntää riippumattoman konsultin havaintoja omassa due diligence -prosessiaan. Riippumatonta konsulttia on käytettävä aina A-kategorian projekteissa, ja B-kategorian projekteissa tarpeen mukaan.

Principle 8: Covenants – Sitoumukset

EPFI edellyttää, että asiakas sitoutuu rahoitusta koskevissa sopimuksissa rahoitukseen kohdistuvien seuraamusten uhalla noudattamaan projektimaan lainsäädäntöä sekä laadittuja ympäristö- ja sosiaalisten asioiden hallintajärjestelmiä ja toimintaohjelmia, sekä raporttoimaan toimistaan säännöllisesti.

Principle 9: Independent Monitoring and Reporting – Riippumaton seuranta ja raportointi

EPFI edellyttää kaikissa A- ja tarpeen mukaan B-kategorian hankkeissa, että projektin ympäristö- ja sosiaalisiin asioihin liittyvää toimintaa seuraa ja siitä raportoi riippumaton taho.

Principle 10: Reporting and Transparency – Raportointi ja avoimuus

EPFI edellyttää, että asiakas viestii projektin ympäristö- ja sosiaalisista asioista avoimesti. Lisäksi EPFI rohkaisee asiakkaita jakamaan tietoa biodiversiteetistä kansallisiin ja kansainvälisiin tietovarastoihin sekä Global Biodiversity Information Facilitylle.

EPFI raportoi julkisesti omista toimistaan Equator Principles -asioissa.

Teksti: Janna Riikonen, johtava asiantuntija Golder Associates Oy sekä Yva ry:n lausuntovastaava

Kuvat: Janna Riikonen

[Palaa Sisällysluetteloon](#)

8. Haluan kommentoida Impakti-uutiskirjettä

Otamme mielellämme vastaan kommenttisi ja/tai mielipiteesi tästä julkaisusta - on palaute sitten lehden sisällöstä, ulkoasusta, teknisestä toimivuudesta (selaimesta riippuen tekninen toiminta saattaa vaihdella) tai jostain muusta.

Klikkaa painikkeesta, niin pääset kirjoittamaan kommenttisi ja lähettämään sen sähköpostitse lehden toimitukselle (tai lähetä viesti osoitteeseen yvary.fi@gmail.com):

Haluan lähettää kommentin tai mielipiteen!

YVA ry

Yva ry
Kytösuonpolku 3 C 28,
00300 Helsinki
Suomi
(+358) 044 599 4706
mail@yvary.fi
Osoitetietojen lähde YVA ry:n
jäsenrekisteri

Yva ry:n kannatusjäsenet

		
		
Asianajotoimisto Ympäristölaki Oy		
		

Jos haluat peruuttaa tilauksen, klikkaa tästä.